

Samenvatting audit wachtlijstbeheer Q4 2018 RvdK

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) heeft eind 2018 de wachtlijsten voor onderzoeken naar (de noodzaak van) een kindbeschermingsmaatregel onderzocht. Aanleiding was het bestaan van ongewenst hoge wachttijden. Het onderzoek moest antwoord geven op de vraag of de afspraken en procedures rond het beheer van de wachtlijsten worden nageleefd, en of de risico's van de zaken op de wachtlijst voldoende worden gezien. Om de risico's te beperken voor kinderen die lang op de wachtlijst staan, hebben de onderzoekers enkele specifieke aanbevelingen gedaan.

Bestaande afspraken en wijze van prioritering

De Jeugdwet, die per 1 januari 2015 in werking is getreden, kent de RvdK en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) taken en verantwoordelijkheden toe. De Handreiking 'Terughoudend waar het kan, doorpakken indien nodig', vormt de basis voor de afspraken die gemaakt zijn tussen RvdK en gemeenten over samenwerking.

Belangrijke elementen van de samenwerkingsafspraken zijn onder meer de aanwezigheid van een zogeheten 'casusregisseur' van de gemeente, die in het betrokken gezin actief is en toezicht houdt op de veiligheid van het kind, en het bestaan van een veiligheidsplan per casus, waarin de afspraken met het gezin zijn vastgelegd. De RvdK moet de casusregisseur actief op de hoogte houden van de wachttijd, en de casusregisseur informeert de RvdK als de situatie van het gezin/ het kind verandert. In het geval dat de casusregisseur niet meer bij het betreffende gezin binnen komt, beoordeelt de RvdK de situatie opnieuw op urgentie.

De RvdK beoordeelt de verzoeken om een raadsonderzoek inhoudelijk op de dag van binnenkomst en bepaalt hoe snel het onderzoek moet starten.

De criteria daarbij zijn de leeftijd van het kind (waarbij geldt: hoe jonger, hoe kwetsbaarder), de hoeveelheid tijd dat een kind daadwerkelijk afhankelijk is van de zorg van de ouders, de ernst van de problematiek van de ouders (bijv. verslaving en/of GGZ-problematiek) en die van het kind (bijv. gedragsproblemen en/of ernstige psychiatrische problematiek).

Indien er sprake is van een situatie met acuut gevaar voor het kind, neemt de RvdK de zaak meteen in onderzoek en is er direct contact tussen casusregisseur, hulpverlening en andere betrokkenen om te bepalen wat er moet gebeuren.

Opzet en uitvoering onderzoek

Het onderzoek bestond uit twee delen. In september 2018 werd middels een quickscan nagegaan of de afspraken tussen de RvdK en de gemeenten worden nageleefd. In november volgde een dossieronderzoek, om te zien wat de effecten zijn van bovengenoemde criteria op de prioritering van zaken. Bij het dossieronderzoek is gebruik gemaakt van een a-selecte steekproef van 132 dossiers van zaken die langer dan een maand op de wachtlijst stonden en 69 dossiers van zaken die korter dan tien dagen op de wachtlijst stonden. De resultaten zijn aan de betrokken medewerkers voorgelegd en zij herkenden de bevindingen.

Resultaten van quickscan

Uit de quickscan blijkt dat er in beschermingszaken doorgaans volgens de afspraken wordt gewerkt. Wel ontbreken af en toe de voorgeschreven veiligheidsafspraken en soms ook de aanwezigheid van een casusregisseur. De RvdK monitort de aanwezigheid van veiligheidsafspraken niet. Als het de gemeente niet lukt een casusregisseur aan het gezin te koppelen, bespreekt de RvdK dit met de verantwoordelijke persoon binnen de betreffende gemeente.

Resultaten dossieronderzoek

Er bestaan geen afspraken over het vastleggen van informatie rond de inschatting van de ernst van een zaak en de prioritering. Dat maakt het moeilijk om achteraf te onderzoeken of medewerkers hebben gehandeld volgens de afspraken.

De resultaten van het dossieronderzoek maken het echter aannemelijk dat criteria die zijn vastgesteld voor het prioriteren van gemelde zaken gehanteerd worden.

Onderzoeken met kinderen tussen de 0 en de 4 jaar zijn significant sneller opgepakt.

Zaken waarin sprake was van fysieke kindermishandeling, kenden een korte wachttijd. Scheidings- en relatieproblematiek zagen de onderzoekers zowel in onderzoeken met een lange als een korte wachttijd, maar het was opvallend dat een combinatie van beide zich in 42% van de onderzoeken met een korte wachttijd voordeed. In onderzoeken met een lange wachttijd is deze combinatie niet gezien. Bijna 60% van de onderzoeken met een korte wachttijd betrof kinderen die niet op een veilige plek verbleven.

De ernst van de problematiek van de ouders of van het kind bleek op zichzelf geen reden te zijn het onderzoek eerder op te pakken wanneer passende hulpverlening aanwezig was en toezicht op de veiligheid van het kind geborgd was.

Wel bleek dat zowel in een deel van de dossiers van onderzoeken met een korte wachttijd (19%) als met een lange wachttijd (39%) een veiligheidsplan of andersoortige informatie over veiligheidsafspraken ontbrak. Slechts in een gering aantal zaken is in de registratie terug te vinden dat tijdens de wachttijd daadwerkelijk contact geweest is met de melder, terwijl dat standaard in de samenwerkingsprotocollen van gemeenten en de RvdK is opgenomen.

Aandachtspunten en aanbevelingen

De onderzoekers geven aan dat actief communiceren over en tijdens de wachttijd met casusregisseur en ouders een belangrijke functie heeft. Het zorgt er niet alleen voor dat iedereen dezelfde verwachtingen heeft over de wachttijd, maar ook dat de melder/casusregisseur steun krijgt in zijn/haar zorg voor de veiligheid van het kind. Bovendien biedt het de raadsmedewerker de kans om mogelijke risico's beter in te schatten.

Overleg met de ouders (en kinderen), de hulpverlener en de melder dat vóór het besluit tot onderzoek door de RvdK plaatsvindt, helpt bij het inschatten van de veiligheidsrisico's. Indien dergelijk overleg ontbreekt is overleg met de melder noodzakelijk wanneer het onderzoek niet snel kan starten.

De raadsmedewerker zou er scherper op toe moeten zien dat de melder/casusregisseur in iedere casus een veiligheidsplan aanlevert. Als de melder oordeelt dat zo'n plan niet nodig is, dient dat vastgelegd te worden.

Volgens de Jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk voor de veiligheid van kinderen tijdens het onderzoek door de RvdK of het wachten daarop. In de praktijk wordt de RvdK hier echter op aangesproken. Overwogen kan worden of het voordelen heeft om deze verantwoordelijkheid ook formeel bij de Raad te leggen.